

Kúria ítélete

Az ügy száma: Bhar.III.1.201/2018/10.

A határozat szintje: harmadfok

A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Dr. Székely Ákos, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2018. november 6.

Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmény
vádlott: IV. rendű

Első fok: Gyulai Törvényszék, 13.B.4/2017/58., ítélet, tárgyalás,
2017. szeptember 5.

Másodfok: Szegedi Ítéltábla, Bf.III.783/2017/7., ítélet, nyilvános ülés,
2018. június 12.

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt I. rendű és társai ellen folyamatban lévő büntetőügyben az ügyész által a IV. rendű vádlott terhére bejelentett másodfellebbezést elbírálva a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.783/2017/7. számú ítéletét IV. rendű vádlott tekintetében megváltoztatja.

A IV. rendű vádlottat bűnösnek mondja ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (2) bekezdés a) pont] és bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §).

Ezért öt - halmazati büntetésül - 80 (nyolcvan) napi tétel pénzbüntetésre ítéli.

Egy napi tétel összege 10.000 (tízezer) forint; az így kiszabott összesen 800.000 (nyolcszázezer) forint pénzbüntetést, meg nem fizetése esetén napi tételenként kell egy-egy napi fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre átváltoztatni.

Az eljárás során felmerült bűnügyi költségből köteles a IV. rendű vádlott - I. rendű és II. rendű vádlottal - egyetemlegesen 100.000 (százezer) forint bűnügyi költséget megfizetni.

Egyebekben a másodfokú ítéletet a IV. rendű vádlott tekintetében helybenhagyja.

Indokolás

I.

[1] Az ügyben a Békés Megyei Főügyészség B.279/2012/36. számon nyújtott be vádiratot, amelyben a

IV. rendű vádlottal szemben 2 rendbeli bűnsegédként elkövetett csalás büntette [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 318. § (1) bekezdés, valamint (5) bekezdés a) pont], továbbá magánokirat-hamisítás vétsége (korábbi Btk. 276. §) miatt emelt vádat.

- [2] A Gyulai Törvényszék a 2017. szeptember 5-én kihirdetett 13.B.4/2017/58. számú ítéletével a IV. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [2012. évi C. törvény - a továbbiakban: Btk. - 396. § (1) bekezdés a) pont, valamint (2) bekezdés a) pont], továbbá bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), és ezért megrovásban részesítette.
- [3] A IV. rendű vádlott tekintetében kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Szegedi Ítéltábla a 2018. június 12-én meghozott Bf.III.783/2017/7. számú ítéletével a IV. rendű vádlottat az ellene költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, valamint (2) bekezdés a) pont], továbbá hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt emelt vád alól felmentette.

II.

- [4] A másodfokú ítélet ellen az ügyész a IV. rendű vádlott terhére - bűnösségének megállapítása és büntetés kiszabása végett - jelentett be fellebbezést.
- [5] A IV. rendű vádlott és védője a másodfokú ítéletet tudomásul vette.
- [6] A Legfőbb Ügyészség a BF.982/2018/1-I. számú átiratában az ügyészi fellebbezést - annak indokaival együtt - fenntartotta, és indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg; a IV. rendű vádlottat mondja ki bűnösnek bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, valamint (2) bekezdés a) pont], valamint bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), és szabjon ki vele szemben pénzbüntetést, továbbá kötelezze a vonatkozásában felmerült bűnügyi költség megfizetésére.
- [7] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a IV. rendű vádlott tekintetében megalapozottnak találta, csupán egyetlen elírást helyesbített. E tényállás keretében a bíróság kifejezetten rögzítette, hogy a IV. rendű vádlott tudott arról, miszerint az optikai hálózat szeghalmi területén a víztorony és a polgármesteri hivatal közötti szakasz nem a pályázat keretében épült, az attól független magánberuházás volt, ami kizárólag az 1. számú Bt. tulajdonát képezte. A másodfokú bíróság a tényállás kiegészítése vagy helyesbítése nélkül, a megalapozottnak ítélt tényállástól eltérő ténybeli alapokon hozott döntést a IV. rendű vádlott bűnösségét illetően.
- [8] A Legfőbb Ügyészség utalt rá, hogy az ítéleti tényállásban rögzített ténymegállapítások között ún. tudati tények is lehetnek, ezt azonban el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelésétől. Előbbi esetben a bizonyítékok mérlegelésére, és annak eredményeként tények megállapítására kerül sor, míg a jogi értékelés a már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával való ütköztetése.
- [9] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ténymegállapításait csak a másodfokú eljárás idején hatályos 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 352. § (1) bekezdés a) és b) pontjában írt kereteken belül orvosolhatta volna, azonban a jogi indokolás körében alkalmazott a megalapozatlanság kiküszöbölésére rendelkezésre álló bizonyítékértékelési eszközöket, melyek révén eltérő ténybeli alapokon hozott felmentő rendelkezést. A korábbi Be. 352. § (3) bekezdése alapján eltérő tényállást azonban nem állapított meg, hanem a jogi indokolás körében alkalmazott - szükségképpen téves - érveket.
- [10] Ugyanakkor az ítéleti tényállás tartalmazza a büntetőjogi felelősség elbírálásának szempontjából releváns tényadatokat, ide értve a IV. rendű vádlott tényismereteit is, ezért abból a IV. rendű vádlott bűnösségére okszerű következtetést lehet levonni.
- [11] A IV. rendű vádlott védője írásbeli észrevételében kifejtette, hogy a IV. rendű vádlott tudattartalmára kizárólag az 1. számú tanú vallomása állt rendelkezésre, az ő vallomásának értékelésénél pedig

jelentőséget kell tulajdonítani mániás-depressziós állapotának is. Az elsőfokú bíróság sem fogadta el az 1. számú tanú vallomását abban a tekintetben, miszerint tudomással bírt volna arról, hogy a teljes hálózat kiépítése nem történt meg 2008. május 13. napjáig, de elfogadta azt a IV. rendű vádlott terhére a vádban írt 480 méteres szakasz tekintetében.

- [12] A védői álláspont szerint a másodfokú bíróság abban a tekintetben találta megalapozottnak az elsőfokú ítéletet, miszerint az adott szakasz valóban nem a pályázat keretében készült, hanem az 1. számú Bt. magánberuházása során, a IV. rendű vádlott tudattartalmát érintő következtetések azonban a jogi értékelés körébe tartoznak. Az elsőfokú bíróság tévesen következtetett a IV. rendű vádlott tudattartalmára, amikor ugyanazt a bizonyítékot részben elfogadta, részben pedig elvetette. Ugyanakkor az elkövető tudattartalmát érintő következtetések nem ténymegállapítások, ezért a másodfokú eljárásban a megalapozatlanság kiküszöbölése kapcsán kötöttségek nélkül módosíthatók. A tudattartalomra vonatkozó következtetés jogi értékelő tevékenység, ezért a tényállásból annak mellőzése indokolt.
- [13] A Szegedi Ítéltábla a jogi indokolás körében helyes érveket alkalmazva állapította meg, hogy a IV. rendű vádlott nem tudott arról, miszerint a 480 méteres szakasz nem része a pályázatnak. Naponta több tulajdonosi hozzájárulást írt alá, melyeket a hivatal dolgozói készítettek elő, a IV. rendű vádlott munkahelyének közelében nem földkábelek, hanem légkábelek kerültek kiépítésre, amiről a IV. rendű vádlottnak nem kellett tudnia, és különösen nem kellett tisztában lennie azzal, hogy a berendezések közül melyek tartoznak az 1. számú Bt. korábban kiépített eszközei közé. Emellett a javára szólnak az eljárás megindulása előtt tett intézkedései is.
- [14] Ezért a védő a másodfokú ítélet helybenhagyására tett indítványát.
- [15] Másodlagosan azt kérte, hogy bűnösség megállapítása esetén a Kúria a joghátrány alkalmazása során kompenzálja a jelentős időmúlást, a hosszúra nyúlt büntetőeljárást. A tényállást ki kell egészíteni azzal, miszerint a kár teljes egészében megtérült, és minderre tekintettel ebben az esetben is csak megrovás alkalmazása indokolt.

III.

- [16] A Kúria a másodfellebbezést a Be. 599. § (1) bekezdése alapján, a Be. 617. §-ára tekintettel nyilvános ülésen bírálta el.
- [17] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője a fellebbezést változatlan tartalommal tartotta fenn.
- [18] Álláspontja szerint az első- és a másodfokú bíróság nem követett el olyan lényeges eljárási szabálysértést, ami az ítélet hatályon kívül helyezését indokolná. Kiemelte ugyanakkor, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a másodfokú bíróság sem változtatta meg, így az a harmadfokú eljárásban is irányadó. A másodfokú bíróság azonban a jogi indokolás körében olyan érveket alkalmazott, amelyek a tényállás megalapozatlanságának kiküszöbölésére lettek volna alkalmasak; valójában eltérő ténybeli alapokon hozott felmentő ítéletet, de e tényállást nem változtatta meg. Ezért a IV. rendű vádlott szándékos elkövetésére továbbra is okszerű következtetést lehet levonni.
- [19] Minderre tekintettel azt indítványozta, hogy a Kúria változtassa meg a másodfokú ítéletet, mondja ki a vádlott bűnösségét az elsőfokú ítélettel egyezően, és a vádlottat ítélje pénzbüntetésre.
- [20] A IV. rendű vádlott védője a nyilvános ülésen akként érvelt, hogy az elsőfokú bíróság csupán azt állapította meg tényként, hogy a 480 méter optikai kábel nem a pályázat keretében készült, hanem magánberuházásként, a vádlott pedig ennek ellenére a valótlán tartalmú jegyzőkönyvet aláírta, valamint a számlákat felhasználta és jóváhagyta a kifizetéseket. A másodfokú bíróság világított rá arra, hogy a büntetőeljárás során nem nyert kétséget kizáróan bizonyítást, miszerint a valótlanságról a IV. rendű vádlott tudott. E tekintetben kizárólag az 1. számú tanú vallomása állt rendelkezésre, aki viszont mániás-depressziós megbetegedésben szenvedett.

- [21] A védő álláspontja szerint a IV. rendű vádlott tudatának vizsgálata a jogi értékelés körébe tartozik. Tévesen következtetett az elsőfokú bíróság a vádlott tudattartalmára, amikor ugyanazt a bizonyítékot részben elvetette, részben elfogadta. Az elkövető tudattartalma nem ténymegállapítás, hanem a másodfokú bíróság ítéletében a jogi indokolás részét képezi. Az ítéletábra helyes érveket alkalmazott, logikus és helyes következtetés volt a IV. rendű vádlott felmentése.
- [22] Másodlagosan - a vádlott bűnösségének megállapítása esetére - a védő megrovás alkalmazását kérte.
- [23] A IV. rendű vádlott felszólalásában csatlakozott a védőjéhez.

IV.

- [24] Az ügyészség által a IV. rendű vádlott terhére bejelentett másodfellebbezés alapos.
- [25] A Kúria mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a bejelentett fellebbezések alapján helye van-e harmadfokú eljárásnak. Ennek a törvényi előfeltétele - az első- és másodfokú ítélet közötti eltérés a bűnösség kérdésében - teljesült. A vádlott felmentése a költségvetési csalás büntette és a hamis magánokirat felhasználásának vétsége kapcsán - az e bűncselekmények miatti, első fokon történt elítélése ellenében - a Be. 615. § (1) bekezdése és (2) bekezdés b) pontja alapján a harmadfokú eljárást lehetővé tette. A bejelentett fellebbezés ezt az ellentétes rendelkezést támadja, ekként a Be. 615. § (3) bekezdés a) pontjában, valamint (5) bekezdésében meghatározott feltétel is teljesült.
- [26] A Kúria a Be. 618. § (1) és (2) bekezdése szerinti terjedelemben felülbírált a megtámadott másodfokú ítéletet, valamint az azt megelőző első- és másodfokú eljárást.
- [27] A felülbírálat tárgya értelemszerűen és főszabályként először az eljárási szabályok - azon belül a feltétlen, majd az ún. relatív hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabályok - megtartása, ezt követően pedig a tényállás megalapozottsága.
- [28] Rendes jogorvoslat (így harmadfokú felülbírálat) esetében azonban az eljárási szabályok megtartásának vizsgálatát egy vonatkozásban megelőzi a tényállás megalapozottságának vizsgálata.
- [29] Az indokolási kötelezettség teljesítése ugyanis nyilvánvalóan a megalapozott, illetve megalapozottá vált tényállás tekintetében vizsgálható (felülvizsgálati eljárásban mindez közömbös, mivel a tényállás megalapozottságának kérdése érinthetetlen).
- [30] Mindezek előrebecsátásával (és sorrendjében) a Kúria a felülbírálat során nem észlelt olyan - a Be. 607. § (1) bekezdése, illetve a Be. 608. § (1) bekezdése szerinti - eljárási szabálysértést, amely feltétlen hatályon kívül helyezési okot képez, az ügy érdemi elbírálását kizárja (ilyenre egyébként a felek sem hivatkoztak).
- [31] Az első- és a másodfokú bíróság az eljárást a perjogi szabályokat betartva folytatta le.
- [32] A felülbírálat ezt követő szempontja, hogy a másodfokú ítélet tényállásának a fellebbezéssel érintett része megalapozott-e.
- [33] A Be. 619. § (1), illetve (3) bekezdése alapján a harmadfokú bíróság a határozatát akkor alapíthatja a másodfokú ítélet alapját képező tényállásra,
 - ha az további bizonyítás felvétele nélkül is megalapozott,
 - vagy az iratok alapján azzá tehető, s ekként a helyes tényállás megállapítható, avagy a helytelen ténybeli következtetés kiküszöbölhető.
- [34] A harmadfokú bíróság értelemszerűen azt vizsgálja, hogy a másodfokú bíróság által - az általa tett kiegészítésekkel és helyesbítésekkel - irányadónak tartott tényállás megalapozott-e.
- [35] Ezalatt értendő az elsőfokú ítélettel megállapított és a másodfokú bíróság által - akár javítás nélkül is - megalapozottnak tartott tényállás, valamint a másodfokú bíróság általi módosítás (javítás) helyénvalósága.
- [36] Főszabályként a másodfokú bíróság határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [Be. 619. § (1) bekezdés].
- [37] A tényálláshoz kötöttség elvi indokát a Be. 167. § (3) és (4) bekezdése [korábbi Be. 78. § (2) és (3) bekezdése] adja, ami szerint

- a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje,
 - a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli,
 - és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.
- [38] Ezáltal biztosított a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelése, és védett a mikénti mérlegelése.
- [39] Kivételesen a Be. felment e kötöttség alól és megengedi, hogy a másodfokú bíróság a tényállást kiegészítse vagy helyesbítse, vagy eltérő tényállást állapítson meg, és ez alapján határozzon.
- [40] Ennek elsődleges és általános feltétele, illetve indoka, hogy a tényállás nem megalapozott. E kérdésben a bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját.
- [41] Ha a tényállás részben megalapozatlan, akkor van szó kiegészítésről (ami a hiányzó ténymegállapítás pótlása), vagy helyesbítésről (ami a meglévő ténymegállapítás módosítása, mellőzése) [Be. 593. § (1) bekezdés a) pont - korábbi Be. 352. § (1) bekezdés a) pont].
- [42] Ez történhet az iratok tartalma, ténybeli következtetés vagy bizonyításfelvétel útján, és a bíróság eltérően értékelheti azzal a ténnyel kapcsolatos bizonyítékokat, amire bizonyítást vett fel [Be. 593. § (2) bekezdés - korábbi Be. 352. § (3) bekezdés].
- [43] Viszont a kiegészítés, helyesbítés csak a meglévő tényállásba illeszkedő ténymegállapítást eredményezhet, attól eltérőt nem.
- [44] Következésképpen, ha a tényállás megalapozatlansága ezúton kiküszöbölhetetlen, akkor az szükségszerűen hatályon kívül helyezést eredményez.
- [45] Ez alól egy kivétel van: ha eltérő tényállás állapítható meg az iratok tartalma, ténybeli következtetés vagy bizonyításfelvétel útján, és annak alapján a vádlott felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének van helye [Be. 593. § (1) bekezdés b) pont - korábbi Be. 352. § (1) bekezdés b) pont]. Ennek az sem akadály, hogy a másodfokú bizonyítás alapján megállapított új tények ellentétbe kerülnek az elsőfokú tényállás egyéb részeivel.
- [46] Ebben a kivételes esetben ugyanis mód van olyan ténnyel kapcsolatos bizonyítékok eltérő értékelésére is, amire a másodfokú bíróság bizonyítást nem vett fel. Ez esetben tehát nem érvényesül a Be. 593. § (2) bekezdése [korábbi Be. 352. § (3) bekezdése] szerinti korlát.
- [47] E rendelkezés indoka, hogy feleslegessé teszi az ítélet hatályon kívül helyezését akkor, amikor a megalapozatlanság kiküszöbölése a megismételt eljárásban amúgy is a vádlott felmentését, az eljárás megszüntetését eredményezné.
- [48] A bizonyítékok eltérő értékelésével kapcsolatos korlátozás feloldása pedig azért szükséges, mert ellenkező esetben a másodfokú bizonyítással érintett, illetve nem érintett tények együttes értékelése, és így eltérő tényállás megállapítása gyakorlatilag lehetetlen lenne.
- [49] Következésképpen az eltérő tényállás és a bizonyítékok eltérő értékelése különböző.
- [50] Ha eltérő tényállás megállapítására van törvényi lehetőség, akkor az magában foglalja a bizonyítékok eltérő értékelését, a teljes felülmérlegelést.
- [51] Ugyanakkor eltérő tényállás megállapításának törvényi lehetősége nélkül a bizonyítékok eltérő értékelése csak korlátozott törvényi lehetőség, ugyanis annak eredménye összhangban kell álljon a módosítandó tényállással.
- [52] Az eltérő tényállás megállapításának szintén alapvető feltétele, hogy maga a tényállás megalapozatlan legyen (BJD 8349.).
- [53] Ha pedig a tényállás megalapozott, akkor még felmentő határozat érdekében sem lehet eltérő tényállást megállapítani pusztán a bizonyítékok eltérő értékelésével (BJD 7761., 8377.).
- [54] Ez a jogi tartalom áll mindazon sommás megállapítás háttérében, miszerint a mérlegeléssel megállapított tényállás támadása a bizonyítékok felülmérlegelésével, illetve annak útján nem lehetséges.
- [55] Ezek a felülbírálati tényjavítás törvényi előírásai, keretei, korlátai.
- [56] A másod- és harmadfokú bíróság számára egyaránt adott a megalapozatlanság vizsgálatának

törvényi lehetősége, és ugyanaz értendő a megalapozatlanság okai alatt [Be. 592. § (1)-(2) bekezdés - korábbi Be. 351. § (2) bekezdés a)-d) pont].

- [57] A megalapozatlanság közvetlen kiküszöbölésének (a reformációs jogkörnek) azonban eltérő a terjedelme:
- a másodfokú bíróság akár (a törvényi korlátok között felülmérlegeléssel) eltérő tényállást is megállapíthat [Be. 593. § (1) bekezdés b) pont, és (3) bekezdése, illetve Be. 352. § (1) bekezdés b) pontja, és (3) bekezdése, a már említettek szerint];
 - a harmadfokú bíróság viszont a tényállást csupán kiegészítheti (az abból hiányzó ténymegállapításokat pótolhatja) és helyesbítheti (a meglévő ténymegállapítást módosíthatja, mellőzheti).
- [58] A két terjedelem közti különbség lényege, hogy a kiegészítés, helyesbítés csak a meglévő tényállásba illeszkedő ténymegállapítást eredményezhet, attól eltérőt nem.
- [59] Ami pedig nem tartozik a harmadfokú bíróság - másodfokú bírósághoz képest - szűkebb reformációs jogkörébe, az értelemszerűen a hatályon kívül helyezési (kasszációs) döntési jogkörbe kerül [Be. 625. § (4) bekezdés - korábbi Be. 399. § (5) bekezdés].
- [60] Ezzel összefüggő lényeges különbség továbbá, hogy a másodfokú bíróság a tényállást akár tárgyaláson felvett tanú-, szakértő- stb. bizonyítás alapján is kiegészítheti, harmadfokú bíróság viszont csupán az iratok alapján, illetve ténybeli következtetés útján egészítheti ki a tényállást, tehát személybizonyítást nem folytathat (nyilvános ülésen erre nincs lehetősége).
- [61] A Be. 615. § (6) bekezdése [illetve a korábbi Be. 386. § (2) bekezdése] szerint a (másod)fellebbezésben bizonyítást indítványozni, új tényt állítani vagy új bizonyítékra hivatkozni nem lehet, a Be. 619. § (2) bekezdése [illetve a korábbi Be. 388. § (2) bekezdése] szerint a harmadfokú bírósági eljárásban bizonyításnak nincs helye.
- [62] Mindezek után, illetve ismeretében a másodfokú bíróság törvényesen, azaz helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság eleget tett tényfelderítési köteletségének.
- [63] Az ügy érdemi megítéléséhez, a vád tárgyává tett cselekmény elbírálásához szükséges bizonyítékokat beszerezte és tárgyaláson megvizsgálta.
- [64] Törvényesen járt el a másodfokú bíróság akkor is, amikor ténymegállapítási hiányosságot észlelt, s azt helyesbítéssel, illetve kiegészítéssel korrigálta (pótolta, illetve kijavította), s ekként hibamentesen állapította meg, hogy ennek folytán a tényállás hiánytalan és megalapozott [Be. 592. § (2) bekezdés, Be. 593. § (3) bekezdés, illetve korábbi Be. 351. § (2) bekezdés, korábbi Be. 352. § (2) bekezdés].
- [65] Jelen ügyben a másodfokú bíróság ítélete 6. oldal ötödik bekezdésétől 7. oldal harmadik bekezdéséig bezárólag sorolta fel az általa a korábbi Be. 352. § (1) bekezdés a) pontja alapján elvégezett tényállás-helyesbítéseket, majd rögzítette, hogy egyebekben a tényállás megalapozott, azt az ítéletábra a fentebb írt helyesbítésekkel határozatának alapjául elfogadta.
- [66] Ez a tényállás pedig három helyen tartalmazza, miszerint az optikai hálózat a víztorony és a polgármesteri hivatal közötti 480 méteres szakasza nem a pályázat keretében került kivitelezésre, hanem az 1. számú Bt. pályázattól független magánberuházása során (elsőfokú ítélet 19. oldal ötödik és nyolcadik bekezdés, valamint 20. oldal harmadik bekezdés). A két utóbbi helyen pedig azt is ténymegállapításként rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a IV. rendű vádlott erről a tényről tudomással bírt. Az ítéletábra ezt a tényállást - a korábban írtak szerint - módosítás nélkül elfogadta ítélezésének alapjául; ekként elfogadta a fent említett, a IV. rendű vádlott tudattartalmára vonatkozó ténymegállapítást is.
- [67] Az így megállapított tényállást a Kúria is megalapozottnak tartotta, és az a harmadfokú eljárásban is irányadó volt [Be. 619. § (1) bekezdés].
- [68] E tényállást a másodfellebbezésben, illetve az arra tett védői észrevételben sem érte támadás, illetőleg - utóbbiban - csupán annyiban, hogy a védői álláspont szerint a vádlott tudattartalmára vonatkozó ténymegállapítás nem a tényállás része, ezért azt a tényállásból mellőzni kell.

- [69] A Kúria elsőként arra mutat rá, hogy a másodfokú bíróság ellentmondásos helyzetet hozott létre, amikor eltérő ténybeli alapokból vont le a vádlott szándékosságára eltérő jogkövetkeztetést. Ennek gyökere pedig az, hogy bár a vádlott tudattartalmára vont következtetés valóban nem ténybeli, hanem jogi természetű, azonban a Szegedi Ítéltábla erre hivatkozással valójában nem az elsőfokú bíróságnak a vádlott szándékosságára való jogkövetkeztetését, hanem a terhére rótt bűncselekmény tényállási elemeinek ismeretére vonatkozó ténymegállapításait bírálta felül, és ítélte meg eltérően.
- [70] A tényből tényre vont (azaz ténybeli) következtetés is ténymegállapító tevékenység.
- [71] A tényből vont jogi következtetés az, ami már nem ténymegállapítás, hanem valamely jogtétel (így törvényi tényállási elem) igazolása, azzal való megfeleltetés, ekként jogi értékelés.
- [72] Különböző tehát, amikor a bíróság a bizonyítékokat méri össze, mérlegeli, s annak eredményeként tényt, tényállást állapít meg, és amikor a már megállapított tényt (a bizonyítéktól, illetve annak forrásától függetlenül) veti össze a törvénnyel. Előbbi a ténymegállapító tevékenység, aminek eredménye a tényállás; utóbbi a jogkövetkeztető (valójában a döntéshozó) tevékenység, aminek eredménye a rendelkezés.
- [73] Büntetőítélet alapja csak bizonyított ismeret lehet. Ehhez képest bizonyítás a jogi értékelés célja nélkül, és jogi értékelés bizonyítás nélkül, önmagában nem történhet {értelemszerű kivétel a Be. 163. § (4) bekezdése [korábbi Be. 75. § (3) bekezdése], valamint a megdönthetetlen törvényi vélelemmel, vagy a tudományos igazsággal ellentétes bizonyítás esete}.
- [74] A jogkövetkeztetésnek alaposnak és helyesnek, a tényállásnak megalapozottnak kell lennie.
- [75] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [76] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig a jogkérdés.
- [77] A másodfokú bíróság álláspontja tehát téves; az ítéleti tényállásban rögzített, a vádlott tudattartalmára vonatkozó megállapítások ún. tudati tények nem a jogi értékelés részei, hanem a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredménye. A tényállás körébe tartozik a bűncselekmény elkövetésével összefüggő valamennyi körülményre vonatkozó ténymegállapítás, a vádlott személyi körülményeivel összefüggő adatok, valamint az elkövető tudattartalmára - egyes események megtörténtére vagy meg nem történtére vonatkozó ismereteire, céljaira - mint tudati tényekre vont következtetés is (BH 2005.167.). Ebből következik egyébként az is, hogy a tudati tények vitatása felülvizsgálati eljárásban kizárt; az ugyanis a jogerős határozat által megállapított tényállás támadásának tekintendő (BH 2011.3.II.).
- [78] A tudati - és más - tények megállapításától határozottan el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelést, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg (pl. szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.).
- [79] A kettő közötti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamely külvilágban megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést („tisztában volt”, „tudata átfogta”) egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.
- [80] Ha azonban az irányadó tényállás ilyen tényt, ténybeli következtetést, illetve azok valamelyikét nem tartalmazza, vagy a ténybeli következtetés helytelen, akkor a jogi értékelésnek nincs alapja, s ekként az adott törvényi tényállási elem (a szándékosság) sem állapítható meg.
- [81] Jelen ügyben azonban nem erről van szó; a másodfokú bíróság által ítékezésének alapjául szolgáló

tényállás a IV. rendű vádlott tudattartalmára egyértelmű, világos ténymegállapítást rögzít, amiből a szükséges - a vádlott szándékosságára vonatkozó - jogi következtetés levonható.

- [82] A tényállást a másodfokú bíróság a korábban írtak szerint csak feltételhez kötötten - annak megalapozatlansága esetén - helyesbíthette volna. Ezt nem tette, és (saját álláspontjához képest) nem is tehette volna meg, hiszen az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást - a IV. rendű vádlottat érintő tényállásrészben egyetlen számszaki elírás (másodfokú ítélet 6. oldal utolsó bekezdés) helyesbítése mellett - megalapozottnak találta.
- [83] Az elsőfokú ítéleti tényállásban meglévő ténymegállapítást a másodfokú bíróság csak megalapozatlanság okán mellőzhetett, vagy változtathatott volna meg. Ha azonban ezt teszi, akkor vizsgálni kell annak perjogi alapját (a korábban kifejtettek szerint).
- [84] Az ítéleti tényállásba ténymegállapítás csak bizonyítás útján kerülhet. Az elsőfokú bíróság számot adott a mérlegelő tevékenységéről. A hálózat két különböző - a víztorony és a polgármesteri hivatal, illetve a polgármesteri hivatal és az utca közötti - szakasza tekintetében értékelte eltérően az 1. számú tanú vallomását, nincs tehát szó arról, hogy ez az értékelő tevékenysége ellentmondásos, és ekként a tényállás felderítetlen lenne. Olyan szabály, kötelezettség - éppen a szabad bizonyítás elvéből kifolyólag - nincs, miszerint egy bizonyítékot, vallomást csak teljes egészében lehet elfogadni vagy elvetni. A Gyulai Törvényszék ítélete indokolásának 2.2.2. pontjában igen részletesen számot adott arról, hogy az 1. számú tanú vallomását milyen megfontolásokból, és milyen egyéb bizonyítékokra tekintettel fogadta el a szeghalmi víztorony - polgármesteri hivatal közötti szakasz tekintetében, miközben a másik említett szakasz tekintetében nem (elsőfokú ítélet 44-53. oldal).
- [85] A másodfokú bíróság ténymegállapítás helyébe jogi értékelést helyezett; a megállapított tényen nem változtatott, de úgy értékelte, hogy az nem bűn. Erre alapja nem volt; a tudattartalomra vonatkozó ténymegállapítás megváltoztatása téves jogkövetkeztetés címén pedig valójában a bizonyítékok törvény által tilalmazott felülmérlegelése. Jelen ügyben azonban így nem téves ténymegállapítás történt, hanem téves jogalkalmazás.
- [86] A másodfokú bíróság által meg nem változtatott tényállás revízióját a Kúria sem végezheti el; ennek oka a bizonyítékok hitelt érdemlősége szabad mérlegelésének - a korábbiakban részletezett elvi és jogszabályi alapokon nyugvó - védettsége. Ekként a Kúria nem mérlegelhetette érdemben a védői észrevételekben foglalt - valójában a bizonyítékok elsőfokú bíróság általi mérlegelését támadó - kifogásait sem.
- [87] Az első- és másodfokú bíróság által megállapított - és harmadfokú eljárásban irányadónak elfogadott - tényállás tehát egyértelműen rögzíti a következőket:
- a településen a víztorony és a polgármesteri hivatal közötti 480 méteres szakasz nem a pályázat keretében került kivitelezésre, hanem az 1. számú Bt. pályázattól független korábbi magánberuházása során (elsőfokú ítélet 19. oldal ötödik bekezdés);
 - a IV. rendű vádlott a támogatási összegek lehívása során, illetőleg a pénzügyi beszámolóban felhasználta az I. rendű vádlott által mint az üzemeltető képviselője által leigazolt, az 1. számú Kft., illetőleg az 1. számú Zrt. által kiállított valótlan tartalmú számlákat, valamint a víztorony és polgármesteri hivatal közötti szakasz pályázat keretében történt kivitelezésére igazoló valótlan tartalmú teljesítési igazolást, és átadás-átvételi jegyzőkönyvet (19. oldal hetedik bekezdés);
 - a IV. rendű vádlott mint a település polgármestere, tudomással bírt arról, hogy a település területén a víztorony, illetve a polgármesteri hivatal közötti 480 méteres szakasz nem a pályázat keretében került kivitelezésre, az az 1. számú Bt. tulajdonát képező, pályázattól független korábbi beruházás során jött létre; ennek ellenére a település területén történt kivitelezésekre vonatkozóan befogadta azokat a dokumentumokat, amelyek a fenti szakaszt is a pályázat beruházás részeként szerepeltették, és amelyek a pályázati összegek lehívásához voltak szükségesek (19. oldal nyolcadik bekezdés);
 - a IV. rendű vádlott mint a település város polgármestere tudomással bírt arról, hogy a település területén a víztorony és a polgármesteri hivatal közötti optikai hálózat nem a pályázat keretében épült, és a pályázattól függetlenül, magánberuházásban elkészült hálózat tulajdonosa az 1. számú Bt.; ennek

ellenére a település területén történt kivitelezésekre vonatkozó valótlan tartalmú jegyzőkönyveket aláírta, és azokat, valamint a valótlan tartalmú számlákat a pályázati részösszegek lehívásához 2008. június 30. napján és a pályázat pénzügyi elszámolása során felhasználta, illetőleg azok alapján jóváhagyta a kifizetéseket az 1. számú Zrt. részére (20. oldal harmadik bekezdés).

- [88] A fentiekből kitűnik, hogy nem foghat helyt azt a védelmi hivatkozás sem, miszerint az elsőfokú ítéletnek a másodfokú bíróság által is elfogadott ténymegállapításai csak a hálózat szóban lévő szakasza megépítésének körülményeire és tulajdonviszonyaira - mint ténybeliségre - vonatkoztak, hiszen az utóbbi két ténymegállapítás kifejezetten a IV. rendű vádlott azokra vonatkozó tudatát rögzítette („tudomással bírt arról”).
- [89] A megalapozott tényállás alapján tehát kizárólag a IV. rendű vádlott bűnösségére vonható következtetés.
- [90] A Kúria ezért a másodfokú ítéletet megváltoztatva a IV. rendű vádlottat a Be. 564. § (1) bekezdése szerint bűnösnek mondta ki - az elsőfokú ítélettel egyezően - bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (2) bekezdés a) pont] és bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §); ahhoz igazodóan, hogy a IV. rendű vádlott a valótlan tartalmú magánokiratok befogadásával, és a kifizetések jóváhagyásával összesen 697.618 forint, az Európai Unió és a Magyar Állam költségvetéséből származó pénzösszeg jogtalan lehívásához járult hozzá, és okozott azokban ekként nagyobb vagyoni hátrányt [Btk. 459. § (6) bekezdés b) pont].
- [91] A Kúria mindenben osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a IV. rendű vádlottal szemben a Btk. 2. § (2) bekezdésére tekintettel a cselekmény elbírálásakor hatályos büntetőtörvény alkalmazása eredményez enyhébb elbírálást (elsőfokú ítélet 67. oldal nyolcadik - 68. oldal hetedik bekezdés), s ezért az alkalmazandó; azzal a kitételrel azonban, hogy a feltételes szabadságra vonatkozó szabályok összevetése, illetve az ún. „középmértékes” büntetéskiszabás elvének értékelése e körben közömbös, hiszen a bíróság nem szabott ki szabadságvesztést a IV. rendű vádlottal szemben.
- [92] Az elkövetői alakzatot illetően a Kúria utal arra, hogy a polgármester nem gazdája, nem tulajdonosa a területén lévő vagyonnak. Ezért a IV. rendű vádlott a tényállásban rögzített magatartásával - noha abban vannak olyan elemek, miszerint az okiratokat részben ő használta fel, illetve a támogatást ő hívta le - valójában részesként, mégpedig a Btk. 14. § (2) bekezdése szerinti bűnsegédként járult hozzá a már jogerősen elítélt I. rendű terhelt tettesi tevékenységéhez.
- [93] A IV. rendű vádlott cselekményeinek jogkövetkezményeit illetően a Kúria osztotta azt az ügyészi álláspontot, miszerint a vádlott terhére rótt cselekmények miatt pénzbüntetés kiszabása indokolt.
- [94] A Btk. 64. § (1) bekezdése szerint azt kell megrovásban részesíteni, akinek cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy az e törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása vagy más intézkedés alkalmazása - ide nem értve az elkobzást, a vagyonek elkobzást és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét - szükségtelen.
- [95] A IV. rendű vádlott cselekménye a költségvetési érdekek sérelmét eredményezte. A társadalomra veszélyesség csökkenése általában akkor állapítható meg, ha a bűncselekménnyel okozott sérelem olyan időleges helyzetet teremt, ami az idő múlásával megszűnik. Ha azonban nem ez történik, ha ténylegesen valótlanúságot valóságként feltüntető magatartásról van szó, ennek nincs alapja. Fokozottan ez a helyzet, ha az ilyen cselekményt az elkövető választás útján megszerzett közmegegyeztetés körében követi el.
- [96] Nincs ok arra sem, hogy a harmadfokú bíróság a kár megtérülésével a tényállást kiegészítse, és azt enyhítő körülményként értékelje. A költségvetés sérelme ugyanis a jogtalan lehívással bekövetkezett; a beruházás évekkel későbbi elkészülése e körben már közömbös.
- [97] Ugyanakkor a rendkívül jelentős, immár 10 éves időmúlás enyhítő nyomatéka - különösen a IV. rendű vádlott terhére rótt, legfeljebb három, illetve egy évi szabadságvesztéssel fenyegetett

cselekmények tükrében - kiemelkedő; erre tekintettel a Kúria nemcsak arra látott lehetőséget, hogy a Btk. 33. § (4) bekezdésének alkalmazásával, a Btk. 50. § (1) és (3) bekezdése alapján halmazati büntetésként pénzbüntetést szabjon ki a IV. rendű vádlottal szemben, de arra is, hogy a pénzbüntetés napi tételeinek számát a törvényi minimum közelében állapítsa meg.

- [98] E körben a Kúria is az elsőfokú bíróság által maradéktalanul felismert enyhítő és súlyosító körülményeket vette továbbmenően figyelembe (elsőfokú ítélet 69. oldal harmadik bekezdés).
- [99] Egy napi tétel összege a IV. rendű vádlott vagyoni, jövedelmi és személyi viszonyaihoz igazodik.
- [100] A Kúria a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén való, szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról a Btk. 51. § (1) és (3) bekezdése szerint rendelkezett.
- [101] Mivel a Kúria IV. rendű vádlott bűnösségét megállapította, a Be. 574. § (1) és (2) bekezdésére, valamint (4) bekezdés második mondatára és (5) bekezdésére tekintettel őt is kötelezte a cselekményével kapcsolatos bűnügyi költség arányos részének - a már jogerősen elítélt, és bűnügyi költség megfizetésére kötelezett I. rendű és II. rendű terhelttel egyetemleges - megfizetésére.

V.

- [102] Mindezek alapján a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét a Be. 624. § (1) bekezdése alapján részben - a korábban írtak szerint - megváltoztatta; a változtatással nem érintett ítéleti rendelkezéseket pedig a Be. 623. §-a alapján helybenhagyta.

Budapest, 2018. november 6.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Székely Ákos s.k. bíró

A Szegedi Ítéltábla Bf.III.783/2017/7. számú ítélete a Kúria Bhar.III.1.201/2018/10. számú ítéletében foglalt változtatással a IV. rendű vádlott tekintetében 2018. november 6. napján jogerős.

Dr. Márki Zoltán s.k.
a tanács elnöke

Kiadmány hitelül:

bírószági ügyintéző